

Stichting Veilig
Onderwijs

st.
veiligonderwijs

Stichting Veilig
Onderwijs

VeiligOnderwijs

Sociaal Veilig Onderwijs

Thema: **“Het gesprek”**

Rubriek:
Vijf vragen aan ...

Het gesprek: **een psychologische benadering binnen de schoolcultuur**

www.stichtingveiligonderwijs.nl

Magazine Stichting Veilig Onderwijs

jaargang 2025, nummer 2

Colofon

Het SVO-magazine verschijnt elk kwartaal en is een uitgave van Stichting Veilig Onderwijs

Tel. 085 - 0047947

Elly Admiraal

Chris Reinders

Wim Overgaauw

Els Hendrikse

Natasja Huisman

Inhoud magazine 2025-2

3. Voorwoord
- 8-9. Het gesprek dat verschil maakt
- 10-11. Onderwijs, samen op weg naar groei. Verhaal uit de praktijk. Een eerste gesprek
- 12-13. Boekentips
15. Een moeilijk gesprek. De strijd van Sanne
- 16-17. Het gesprek: een psychologische benadering binnen de schoolcultuur
- 20-21. In Retrospectief #1
- 22-23. De stelling

4.

Uitreiking People Help the People Award 2024

5-7.

**Gesprekken in het Onderwijs:
Verbinden, begrijpen en
verbeteren**

Columns

14. *Wim Overgaauw: Je school, je lust en je leven*

24. *Chris Reinders: Ultima Verba*

18-19.

Vijf vragen aan ...

DNB GROEP
SOCIALE EN MAATSCHAPPELIJKE PUBLICATIES

UITGEVER:
DNB GROEP B.V.
RECEPTIE@DNBGROEP.NL
WWW.DNBGROEP.NL

DE UITGEVER EN STICHTING VEILIG ONDERWIJS ZIJN NIET VERANTWOORDELIJK VOOR DE INHOUD VAN DE ADVERTENTIES. NIETS UIT DE ADVERTENTIES MAG WORDEN GEKOPIEERD EN/OF VERSPREID ZONDER SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN DE UITGEVER.

Voorwoord

Voor u ligt onze april-editie van het magazine *Veilig Onderwijs*, uitgebracht door Stichting Veilig Onderwijs. Het thema van dit nummer is 'Het Gesprek' – een onderwerp dat in het hart van het onderwijs ligt. Een open, respectvol en effectief gesprek vormt immers de basis voor een sociaal veilige leeromgeving.

In dit nummer besteden we speciale aandacht aan de impact van gesprekken binnen het onderwijs: van het belang van dagelijkse communicatie tussen docenten en leerlingen tot de moeilijkere gesprekken die soms gevoerd moeten worden met ouders of collega's. Hoe kunnen we het gesprek constructief inzetten om spanningen te verminderen, begrip te vergroten en samen te werken aan een veilige en ondersteunende schoolcultuur?

Een bijzonder moment van het afgelopen jaar willen wij ook graag belichten: de uitreiking van de *People Help The People Award* afgelopen december. Deze mooie award werd toegekend aan Bart Heeling,

een onderwijsprofessional die zich op uitzonderlijke wijze heeft ingezet voor sociale veiligheid binnen het onderwijs. Bart heeft met zijn tomeloze inzet en zijn inspirerende werkwijze een bijdrage geleverd aan een positieve en veilige schoolomgeving. Zijn toewijding is een voorbeeld voor ons allen en wij feliciteren hem nogmaals met deze welverdiende erkenning.

Ondertussen bevinden we ons in het laatste deel van het schooljaar 2024/2025. Dit is een vaak een spannende periode voor leerlingen, leerkrachten en ouders. Leerlingen bereiden zich voor op de overstap naar een volgende fase in hun schoolloopbaan, terwijl leerkrachten hard werken om het jaar op een goede manier af te ronden. Juist in deze periode spelen gesprekken een cruciale rol. Het gaat om het voeren van motiverende gesprekken met leerlingen, het begeleiden van ouders bij schoolkeuzes en het samenwerken binnen het team om tot de beste leeromgeving te komen.

We hopen dat dit magazine bijdraagt aan nieuwe inzichten en inspiratie biedt voor iedereen binnen het onderwijsveld. Laten we samen blijven werken aan een cultuur waarin het gesprek niet alleen een middel is, maar ook een krachtig instrument voor groei, veiligheid en verbinding.

Namens Stichting Veilig Onderwijs wensen wij u veel leesplezier en een succesvol einde van het schooljaar!

Natasja Huisman
Directeur Stichting Veilig Onderwijs

Uitreiking People Help the People Award 2024

Het was weer een heel bijzonder en speciaal moment voor Stichting Veilig Onderwijs. De uitreiking van de People Help the People Award van 2024 vond plaats op 14 december in het onderwijsmuseum in Dordrecht. Voorafgaand aan de uitreiking is er achter de schermen hard gewerkt door onze commissie iedere dag veilig onderwijs onder leiding van Gerard en Ingrid van Beelen.

Wij willen de ontvanger van de Award verrassen en dat vergt de nodige geheimhouding en het inschakelen van mensen rondom de award winnaar, die bereid zijn om mee te werken om het moment speciaal en onverwacht te maken. Ook dit jaar is dit geslaagd met medewerking van Wilma Mulder van de uitgever Taleswapper, het onderwijsmuseum en niet te vergeten de firma Flexicon uit Weesp, die ook dit jaar weer geheel belangeloos te Award voor ons heeft gemaakt. De terechte winnaar van de People Help the People Award 2024 is Bart Heeling, Bart is leerkracht en gedragsspecialist in het cluster 4 onderwijs en schrijver van de boeken Gewoon Speciaal en Dubbel speciaal. Daarnaast is Bart inmiddels een bekende geworden door al zijn mooie verhalen uit de praktijk op LinkedIn, zijn deelname in podcasts. Bart zet zich ook in om andere onderwijsprofessionals te ondersteunen. De Award kwam voor Bart als een grote verrassing:

“Mij hebben jullie niet kunnen helpen, maar help alsjeblieft andere kinderen.”

Deze boodschap liet Livia van Beelen achter voor haar ouders, Ingrid en Gerard van Beelen. Dit was in 2012, Livia was toen 13 jaar oud en werd langdurig gepest; ze heeft een einde aan haar leven gemaakt...

Sinds die tijd zetten Ingrid en Gerard zich in om de boodschap van Livia uit te dragen 🙏. Gerard is voorzitter van de commissie Iedere Dag Veilig Onderwijs, vanuit de Stichting Veilig Onderwijs.

Ieder jaar wordt de ‘People help the People Award’ uitgereikt aan personen, scholen of organisaties die zich sterk hebben gemaakt om het onderwijs sociaal veiliger te maken.

Tot mijn zeer grote verrassing en verbazing verschenen Gerard, Ingrid en Natasja gisteren tijdens de door m’n uitgever Wilma Mulder van TALESWAPPER perfect georganiseerde lancering van mijn tweede boek Dubbel Speciaal in het Nationaal Onderwijsmuseum te Dordrecht, om mij deze Award te overhandigen. Mijn verhalen in m’n boek zetten leraren, begeleiders en andere volwassenen aan om meer oog te hebben voor het kind voorbij het gedrag.

Geraakt door deze onverwachtheid en daarbij het nummer van Birdy, ‘People help the people’, wat door Livia grijs werd gedraaid, stond ik daar met m’n mond vol tanden en m’n hoofd vol emoties.

Dank voor deze enorme eer en het sterkt mij alleen maar méér om door te gaan met het delen van verhalen ter bewustwording!”

Bart Heeling

Gesprekken in het Onderwijs: Verbinden, begrijpen en verbeteren

In het onderwijs is communicatie een essentieel instrument. Of het nu gaat om gesprekken tussen leraren, tussen leraren en ouders, of tussen leraren en leerlingen, de manier waarop we met elkaar spreken, luisteren en reageren heeft een diepgaande impact op het leerklimaat, de sociale sfeer en uiteindelijk op de prestaties van leerlingen. Dit artikel onderzoekt het belang van deze gesprekken en waarom ze een centrale rol spelen in het creëren van een positieve en effectieve leeromgeving.

GESPREKKEN TUSSEN LERAREN: SAMENWERKEN VOOR KWALITEIT

Binnen een school is samenwerking tussen leraren van groot belang. Onderwijs is steeds meer een collectieve verantwoordelijkheid, waarbij leraren niet alleen individueel lesgeven, maar ook samenwerken om een gemeenschappelijke visie en doelen te realiseren. Gesprekken tussen leraren zijn dan ook de basis voor de professionalisering van het team en de ontwikkeling van het onderwijsaanbod. Deze gesprekken kunnen variëren van formele vergaderingen tot informele uitwisselingen in de gangen of tijdens de pauze.

Het belang van reflectie en feedback

Leraren die regelmatig met elkaar praten over hun lessen, hun ervaringen met leerlingen en de onderwijspraktijk, kunnen elkaar ondersteunen bij het verbeteren van hun vaardigheden. Reflectie op het eigen handelen is een belangrijk

onderdeel van het vakmanschap van een leraar. Wanneer leraren met elkaar in gesprek gaan over wat goed werkt en wat beter kan, wordt de kwaliteit van het onderwijs verhoogd. Feedback is daarbij cruciaal: door constructieve feedback te geven en te ontvangen, leren leraren van elkaar en passen ze best practices toe in hun eigen lesmethoden.

Verschillende perspectieven delen

Gesprekken bieden ook ruimte voor het delen van verschillende perspectieven. Een leraar die bijvoorbeeld met een leerling uit een ander sociaal milieu werkt, kan inzichten delen met een collega die werkt met een meer homogene groep. Dit zorgt voor een breder begrip van de verschillende behoeften van leerlingen en helpt het onderwijsteam om meer gepersonaliseerde en inclusieve lesmethoden te ontwikkelen. Dit is van bijzonder belang in een tijd waarin het onderwijs steeds diverser wordt.

GESPREKKEN TUSSEN LERAREN EN OUDERS: BETROKKENHEID VERGROTEN

De communicatie tussen school en thuis is cruciaal voor het succes van leerlingen. Gesprekken tussen leraren en ouders helpen om een brug te slaan tussen de leeromgeving op school en de thuissituatie. Ouders zijn vaak de eerste om signalen op te vangen over het welzijn van hun kinderen en hebben daardoor waardevolle informatie die leraren kunnen gebruiken om het onderwijs beter af te stemmen op de behoeften van de leerling.

Ouderbetrokkenheid als sleutel tot succes

Onderzoek toont aan dat wanneer ouders actief betrokken zijn bij het onderwijsproces, dit direct bijdraagt aan de prestaties en het welzijn van leerlingen. Het versterken van de relatie tussen school en thuis kan het vertrouwen tussen ouders en leraren vergroten, wat een positieve invloed heeft op de motivatie en het gedrag van leerlingen.

Dit kan variëren van de traditionele oudergesprekken tot meer informele gesprekken via e-mail of berichtjes, maar het doel blijft hetzelfde: samen werken aan de ontwikkeling van het kind.

Ouders als partners

Een belangrijke verschuiving in het onderwijs van de afgelopen jaren is het idee dat ouders niet alleen toeschouwers zijn, maar actieve partners in het onderwijsproces. Dit vraagt om een andere benadering van communicatie. Leraren moeten niet alleen verslag doen van de voortgang van de leerling, maar ook openstaan voor de zorgen en suggesties van ouders. Het creëren van een gelijkwaardige relatie waar beide partijen zich gehoord voelen, maakt de

samenwerking effectiever en draagt bij aan een gezamenlijk doel: het beste uit de leerling halen.

GESPREKKEN TUSSEN LERAREN EN LEERLINGEN: PERSOONLIJKE GROEI EN ONDERSTEUNING

De relatie tussen leraren en leerlingen is van fundamenteel belang voor het leerproces. Leraren hebben de taak om niet alleen academische kennis over te dragen, maar ook om leerlingen te ondersteunen in hun persoonlijke en sociale ontwikkeling. Dit kan alleen door regelmatig en oprecht met hen in gesprek te gaan. Dit zijn geen gesprekken die alleen plaatsvinden bij rapportgesprekken of ouderavonden, maar ook op dagelijkse basis in de klas.

Luisteren naar de stem van de leerling

Het vermogen om goed te luisteren naar de leerlingen is een van de belangrijkste vaardigheden die een leraar kan ontwikkelen. Leerlingen hebben vaak ideeën, zorgen en emoties die ze willen delen, maar voelen zich mogelijk niet altijd begrepen. Door gesprekken te voeren waarin leerlingen zich gehoord voelen, kunnen leraren beter inspelen op de behoeften van hun leerlingen en hen motiveren om actief deel te nemen aan het leerproces. Bovendien draagt het luisteren naar leerlingen bij aan hun gevoel van veiligheid en zelfvertrouwen, wat essentieel is voor een positieve leerervaring.

Dialogo als middel om sociale en emotionele ontwikkeling te ondersteunen

In gesprekken met leerlingen kunnen leraren ook werken aan de sociale en emotionele ontwikkeling van hun studenten. Dit is vooral belangrijk in een tijd waarin mentale gezondheid steeds meer aandacht krijgt in het onderwijs. Leerlingen die zich gezien en gesteund voelen, zullen zich minder snel terugtrekken of hun gevoelens verbergen. Door open gesprekken te voeren over gevoelens, conflicten of uitdagingen, kunnen leraren leerlingen helpen hun problemen te verwerken en hen vaardigheden aanleren om met stress of sociale moeilijkheden om te gaan.

DE WAARDE VAN VERTROUWEN EN EMPATHIE

Wat al deze gesprekken gemeenschappelijk hebben, is de noodzaak voor vertrouwen en empathie. Of het nu gaat om gesprekken tussen leraren, tussen leraren en ouders, of tussen leraren en leerlingen, de basis van effectieve communicatie is altijd respect en begrip. In een omgeving waar vertrouwen heerst, zullen mensen zich vrijer voelen om hun gedachten en gevoelens te delen, wat leidt tot rijkere en constructievere gesprekken.

De impact op het leerklimaat

Een schoolcultuur waarin open communicatie wordt aangemoedigd, heeft een directe invloed op het leerklimaat. Leerlingen die merken dat ze hun zorgen kunnen delen met leraren of ouders, voelen zich vaak meer gemotiveerd om deel te nemen aan het leerproces. Leraren die zich ondersteund voelen door hun collega's, kunnen zich beter concentreren op hun eigen professionele ontwikkeling en het verbeteren van hun lesmethoden.

Conclusie

Gesprekken zijn de ruggengraat van het onderwijs. Ze vormen de basis voor samenwerking, betrokkenheid en persoonlijke groei. Of het nu gaat om leraren die met elkaar overleggen, leraren die met ouders communiceren, of leraren die gesprekken voeren met hun leerlingen, de manier waarop we met elkaar praten en luisteren heeft directe invloed op de kwaliteit van het onderwijs en het welzijn van alle betrokkenen. In een tijd van snelle veranderingen en toenemende diversiteit binnen het onderwijs is het belangrijker dan ooit om de kracht van gesprekken te erkennen en te benutten. Alleen door samen te werken, te luisteren en elkaar te ondersteunen kunnen we het beste onderwijs creëren voor iedere leerling.

Het gesprek dat verschil maakt

Als externe vertrouwenspersoon bij Stichting Veilig Onderwijs weet ik als geen ander hoe belangrijk het is om te kunnen praten over ongewenste situaties op school. Of je nu een leerling, ouder, docent of ander personeelslid bent, soms loop je tegen problemen aan waarbij je behoefte hebt aan een luisterend oor, advies of ondersteuning. In dit artikel vertel ik over het belang van een gesprek met een externe vertrouwenspersoon, hoe zo'n gesprek verloopt, en waarom deze dienst zo essentieel is voor een veilig onderwijsklimaat.

Het belang van een extern vertrouwenspersoon

Iedereen zou zich veilig moeten voelen binnen het onderwijs. Toch is de praktijk weerbarstiger: pesten, grensoverschrijdend

gedrag, intimidatie of integriteitskwesties komen helaas voor. Wanneer iemand hiermee te maken krijgt, kan het lastig zijn om dit binnen de eigen schoolorganisatie bespreekbaar te maken. Dat is waar de externe vertrouwenspersoon een belangrijke rol speelt.

Een externe vertrouwenspersoon is onafhankelijk en staat los van de organisatie. Dit biedt een laagdrempelige en veilige manier om kwesties te bespreken zonder angst voor repercussies. Waar een interne vertrouwenspersoon verbonden is aan de school zelf en vaak collega of leidinggevende is, heb ik als extern vertrouwenspersoon geen enkele hiërarchische of collegiale relatie met betrokkenen. Dit maakt de drempel lager om te praten en garandeert volledige objectiviteit.

Hoe verloopt een gesprek?

Het eerste contact met een vertrouwenspersoon kan op verschillende manieren plaatsvinden: telefonisch, via e-mail of in een persoonlijk gesprek. Vaak begint het met een kort gesprek om de situatie in kaart te brengen en te bepalen welke stappen nodig zijn.

Tijdens het gesprek luister ik aandachtig naar de zorgen van de melder. Mijn rol is niet om direct te oordelen of te adviseren, maar om een veilige ruimte te bieden waarin iemand zijn of haar verhaal kan doen. Vertrouwen en discretie staan hierbij centraal: alles wat besproken wordt, blijft vertrouwelijk. Alleen met expliciete toestemming van de melder kan informatie worden gedeeld met derden.

Soms is het voldoende om het verhaal te delen en samen te kijken naar mogelijke oplossingen. In andere gevallen kan verdere begeleiding of bemiddeling nodig zijn. Afhankelijk van de situatie kan ik doorverwijzen naar andere hulpinstanties of ondersteunen bij het indienen van een formele klacht.

Het verschil met een interne vertrouwenspersoon

Hoewel interne vertrouwenspersonen een belangrijke rol spelen binnen een school, zijn er duidelijke verschillen tussen hun functie en die van een extern vertrouwenspersoon. Een interne vertrouwenspersoon kent de organisatie van binnenuit en is vaak het eerste aanspreekpunt voor medewerkers en leerlingen. Dit kan voordelen hebben, maar het kan ook belemmerend werken. Mensen kunnen aarzelen om hun zorgen te delen met iemand die onderdeel is van het systeem, uit angst voor partijdigheid of ongewenste gevolgen.

Een extern vertrouwenspersoon biedt juist een onafhankelijke en neutrale blik. Er is geen invloed van interne verhoudingen, en er kan vrijuit gesproken worden zonder dat er belangenverstrengeling speelt. Dit maakt het voor veel mensen makkelijker om problemen bespreekbaar te maken.

Een ervaring uit de praktijk

Om te laten zien hoe waardevol een gesprek met een extern vertrouwenspersoon kan zijn, deel ik graag een ervaring (geanonimiseerd om de vertrouwelijkheid te waarborgen).

Een docent benaderde mij na maanden van worsteling met een onveilige werksituatie. Zij voelde zich door een leidinggevende onder druk gezet en ervaarde grensoverschrijdend gedrag. Hoewel ze eerder had overwogen om met de interne vertrouwenspersoon te spreken, voelde ze zich geremd omdat haar leidinggevende en de vertrouwenspersoon goed met elkaar bevriend waren.

Tijdens ons gesprek kon ze eindelijk haar verhaal doen zonder angst voor represailles. We onderzochten samen welke opties er waren. Ze kreeg concrete handvatten om stappen te ondernemen en voelde zich gesterkt in haar besluit om het probleem bespreekbaar te maken bij een onafhankelijke klachtencommissie. Uiteindelijk leidde dit tot een verbeterde werksituatie en meer bewustwording binnen de school over integriteit en machtsmisbruik.

Dit voorbeeld onderstreept hoe belangrijk het is om een externe vertrouwenspersoon te kunnen benaderen. Het geeft mensen de ruimte om hun situatie objectief te verkennen en passende stappen te zetten zonder angst of druk.

De noodzaak van een veilige onderwijsomgeving

Een veilig onderwijsklimaat is essentieel voor iedereen die binnen een school actief is. Het biedt niet alleen bescherming tegen ongewenst gedrag, maar draagt ook bij aan een open en respectvolle cultuur waarin iedereen zich gehoord en gewaardeerd voelt.

Scholen doen er goed aan om hun medewerkers, leerlingen en ouders bewust te maken van de mogelijkheden die een extern vertrouwenspersoon biedt. Hoe bekender deze optie is, hoe makkelijker de drempel wordt om hulp te zoeken wanneer dat nodig is.

Afsluiting

Het gesprek aangaan is vaak de eerste en belangrijkste stap naar verandering. Als externe vertrouwenspersoon bied ik een veilige, onafhankelijke plek waar iedereen in het onderwijs terecht kan met zorgen en klachten. Mijn doel is om mensen te ondersteunen in het vinden van oplossingen en bij te dragen aan een veilige en integere onderwijsomgeving.

Heb je behoefte aan een vertrouwelijk gesprek? Weet dat je er niet alleen voor staat en dat er altijd een plek is waar je gehoord wordt.

Onderwijs, samen op weg naar groei. Verhaal uit de praktijk. Een eerste gesprek

In de wereld van onderwijs draait alles om groei. Groei van kinderen, van kennis, van sociale vaardigheden. Maar wat gebeurt er als die groei wordt belemmerd door een onzichtbare schaduw? Een schaduw die zich uitstrekt over het klaslokaal, de gangen, zelfs de speelplaats. Dat is waar de uitdaging ligt. En dat is precies waar Stichting Veilig Onderwijs voor is gevraagd bij een school in wanhoop.

Het schoolbestuur van een school nodigt ons uit en vraagt om het veiligheidsbeleid van een van de scholen onder de loep te nemen. De directeur en een groep leerkrachten zitten aan tafel, hun gezichten uitdrukkelijk dat ze niet alleen een probleem willen aankaarten, maar ook een oplossing willen vinden. Ze zijn gefrustreerd. Ze hebben al zeven methodes onderzocht, maar geen enkele lijkt te passen. “Het werkt

gewoon niet,” zegt de directeur, haar stem vol wanhoop. “En de ouders? Die vragenlijst elk jaar, dat kan toch niet? Het is alsof we ze dwingen om ons te vertellen wat ze al jaren weten: dat sociale veiligheid belangrijk is.”

Mijn antwoord is eenvoudig en doeltreffend. “Stel dat je het persoonlijk kan maken en als we de vragenlijst aanpassen aan de actuele situatie van uw school? Wat als we de ouders een frisse blik aanbieden, in plaats van een herhaling van zetten?” De directeur kijkt op, haar ogen glinsteren van hoop.

Dan komt de vraag die de rest van de bijeenkomst zal kleuren: “Wat hebben we nodig om echt iets te veranderen?” Een van de leerkrachten spreekt: “Ik wil een kaartenbak, iets wat ik kan gebruiken om kinderen te leren hoe ze met elkaar om moeten gaan.” Een pragmatische vraag,

maar de ondertoon verraadt de behoefte aan iets diepers.

“De echte verandering begint niet met een kaartenbak of een kant-en-klaar middel,” zeg ik.

“Het begint met het creëren van een cultuur waarin kinderen zelf verantwoordelijk zijn voor hun gedrag.” De groep knikt, maar hun ogen verraden twijfel. “Zelf regels formuleren?” vraagt een leerkracht. “En hoe dan? Wat als ze het niet eens zijn?”

“Dat is precies de kern,” antwoord ik. “Als kinderen betrokken zijn bij het maken van de regels, zullen ze zich meer verantwoordelijk voelen. Het gaat niet alleen om het antwoord op het probleem; het gaat om het proces ernaartoe.”

De discussie vordert. We duiken dieper in de vraagstukken van sociale veiligheid. Er wordt gesproken over incidenten

in de klas, die zich als een olievlek verspreiden. “We willen het vóór zijn,” zegt een jonge leerkracht. Maar wat is dat, ‘het vóór zijn’? Is dat niet een onmogelijke taak? “Het leven beweegt,” zeg ik. “En met elke nieuwe generatie, elke nieuwe klas, komt er een nieuwe dynamiek. Willen jullie de ruimte niet hebben om mee te bewegen.” Het gesprek draait om de paradox van sociale veiligheid. Uiteindelijk komt het neer op de drieG’s: Gedachten, Gevoel en Gedrag. De leerkrachten noteren het, alsof ze een nieuwe mantra hebben ontdekt. “Wat we moeten doen, is de kinderen leren dat hun woorden gevolgen hebben. Dat hun gedrag niet alleen hen beïnvloedt, maar ook anderen. Immers, volwassenen zijn een voorbeeld voor de kinderen, toch?”

“Maar hoe voorkom ik ernstige escalaties?” vraagt iemand.

“Ik wil niet verrast worden.” Ik kijk rond de tafel en zie de spanning. “Soms zijn die verrassingen onvermijdelijk. Wat telt, is hoe je ermee omgaat. En dat begint bij het creëren van een omgeving waarin kinderen zich veilig voelen om hun emoties te uiten.”

“Zou u ons daar niet bij kunnen helpen?” vraagt een leerkracht. “Zou u ons kunnen begeleiden in het maken van een soort van een veiligheidsbeleid?” Ik knik. “Natuurlijk. We kunnen jullie helpen bij het formuleren van beleid en regels die werken voor jullie unieke situatie.”

De directeur leunt naar voren. “Dit is de expertise die we zochten.” Haar woorden hangen in de lucht, een belofte voor een nieuw begin. “We zullen samen werken aan een aanpak die niet in beton gegoten is, maar veerkrachtig, levend. Samen zullen we de schaduw

van onzekerheid verdrijven, en de zon van sociale veiligheid laten schijnen” zegt ze met een glimlach.

In die kamer, omringd door onderwijzers die hunkeren naar verandering, weet ik dat we met een schoolbeleid op maat de eerste stappen zetten naar een toekomst waarin leren en samenleven weer hand in hand gaan. Want dat is uiteindelijk wat onderwijs is: een levenslange reis van groei, van zowel kinderen als volwassenen. En wij zijn hier om hen daarbij te ondersteunen.

Zoekt u ook goede expertise bij het maken van een passend sociaal veilig schoolbeleid? Neem dan gerucht contact met ons op contact@stichtingveilig-onderwijs.nl

Beleidsmedewerker van Stichting Veilig Onderwijs

Boekentips

Dialogen in het Onderwijs

Auteur *Mirjam Heemskerk- van der Sprong*

Onderwijs creëer je samen; met je leerlingen, met de ouders van je leerlingen, je collega's en vaak nog vele anderen. In de praktijk betekent dit dat je continu in dialoog bent met anderen en dat deze dialogen van invloed zijn op hoe het onderwijs wordt vormgegeven. "Dialogen in het onderwijs" is bedoeld als een handvat voor onderwijsprofessionals in opleiding en als middel voor ervaren onderwijsprofessionals die de dialogen in hun klas, in hun school, binnen hun team, met hun leerlingen, ouders en met externe betrokkenen willen verdiepen.

In gesprek met ouders

Auteur *Anton Horeweg, Ingrid van Essen*

Hoe communiceer je met lastige of moeilijk bereikbare ouders?
Welke systemische interventies bestaan er voor effectieve gespreksvoering?
Wat zijn de zeven uitgangspunten voor een positieve relatie?

Emotieklets

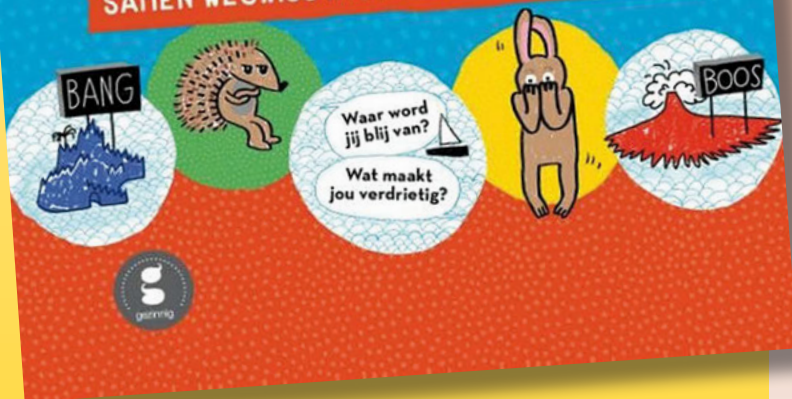
Auteurs Tischa Neve en Michal Janssen

Kind en ouder of begeleider gaan samen aan de slag. Het boek Emotieklets is een hulpmiddel om op een ontspannen manier te praten over emoties en plannetjes te maken om beter met al die emoties om te gaan.

Tischa Neve en Michal Janssen
met illustraties van Sabine Wisman

EMOTIE KLETS

SAMEN WEGWIJS IN DE WERELD VAN EMOTIES

Inge Sleeboom, Katrien van de Vijfeijken & Joop Hellendoorn

GESPREKKEN MET KINDEREN

Over
alles wat
belangrijk
voor hen is

Boom

Gesprekken met kinderen

Auteurs Inge Sleeboom, Katrien van de Vijfeijken en Joop Hellendoorn

Hoe leg je een kind uit wat het milieu is, of wat het betekent om iemand te verliezen? Oftewel: hoe voer je een goed gesprek met een kind, over de gewone en ongewone dingen van het leven?

Je school, je lust en je leven

Maak van je hart geen moordkuil! Ga het gesprek aan!

Dat houdt in dat er wat van je verlangd wordt.

En wel dat je mag of zelfs dat je wat moet zeggen.

In al die jaren dat ik voor een groep stond/sta, zijn er kinderen (maar ook zeker ook volwassenen) die alles zeggen wat ze te binnen schieten.

Niet altijd even positief, aardig of vriendelijk bedoelt. Die mond blijft maar kleppen.

Zelfs wanneer ik iets vertel of aan het uitleggen ben, praat het kind maar door. Mijn vraag is dan altijd. Wie staat hier wat uit te leggen? Gelukkig komt dan het goede antwoord. 'U, meester'. Fijn, dan houd jij nu je mond!

En waarom ben ik dan zo duidelijk? Voordat je het weet, hoor je dit kind de hele dag. Je zou denken, dan doet het kind actief mee in de les. Helaas, mis geschokt. Het is alleen met zichzelf bezig. Mijn uitleg van deze duidelijke uitspraak is wel dat ik het gun dat een ander ook de gelegenheid krijgt om wat te zeggen. Ieder z'n zegje toch!

Als leerkracht is het ook je opdracht alle kinderen te stimuleren actief mee te doen in de lessen. Dan neem je ze allemaal mee in een gesprek. Sommigen hebben veel te vertellen. Maar de stillen onderons moet je zover zien te krijgen dat ze ook wat kunnen en mogen zeggen. Hoe gering dat ook is.

Het gesprek. We voeren per dag vele gesprekken, of toch niet. Ja, we praten veel, maar dat zijn niet altijd gesprekken. Een gesprek voeren moet voldoen aan een paar serieuze eisen. Je hebt een onderwerp, dat door iemand aangedragen wordt. Daarbij hoort een inleiding, uitleg en eind/afrondding met eventuele vragen. Dan pas mag de ander reageren. Het is van belang dat de anderen luisteren, meegaan in het betoog van de spreker. Zich afvragen waarom de spreker zijn standpunt naar voren brengt. Wat niet thuishoort bij zo'n moment is dat de toehoorders komen met de volgende uiting: 'Ja maar, wat u zegt is niet waar of daar ben ik

het helemaal niet mee eens. Het is een beledigende opmerking naar de spreker toe.

Bij een gesprek gaat het om woord en wederwoord. Tijdens een gesprek breng je je mening naar voren ondersteunt door feiten en argumenten, dus geen aannames. Wat ook zeker niet aan de orde is dat je door stemverheffing de ander probeert te overdonderen. Niet gepast! Op TV komen we helaas te veel voorbeelden tegen van personen, die niet de kunde bezitten van een gesprek voeren.

Wat is nu de taak van de leerkracht bij zo'n gesprek? Hij/zij is duidelijk de gespreksleider, die alle regels bij een gesprek bewaakt. Waar geen haat en nijd is, of beledigende opmerkingen, uittachen, geen opmerkingen met ja maar je bent .....

Een gesprek voeren is een leermoment, je moet er beiden of allen wijzers van worden. En met een goed gevoel op terug kunnen zien. Echt wel moeilijk.

Wie is een echte spreker, toehoorder, en deelnemer aan een gesprek?

Dit is de twintigste column in de serie *Je school, je lust en je leven*.

Een moeilijk gesprek. De strijd van Sanne

De zon scheen door de ramen van het kantoor van de leerplichtambtenaar. Voor Sanne, daar zittend met haar moeder, was het alsof het licht haar pijnlijke realiteit nog feller belichtte. Ze voelde de nekkraag knellen, een constante herinnering aan die fatale rit op het paard.

Ze was 17, een van de oudste in haar klas, en in dit cruciale examenjaar had ze zich al te vaak aan de zijlijn moeten houden. De vloer kraakte onder de druk van de aanwezigen: de leerplichtambtenaar, de mentor, en de directeur van de school. Ze waren daar om te praten over haar toekomst. De verwachtingen waren hoog, maar die waren niet van haar. Ze was ziek geweest, en nu moest ze vechten voor wat ze wilde: de HAVO, dat extra vak, dat diploma. Maar hoe kon ze dat doen als haar geest nog steeds gevangen zat in de nevel van haar herstel?

De mentor keek op van zijn papierwerk, zijn blik vol schuldgevoel. Hij had Sanne in de chaos van het schooljaar vergeten. De IB-er, een man van middelbare leeftijd met een constante frons, leek te worstelen met de informatie die hij had gekregen. Hoe was het mogelijk dat hij zo'n grote steek had laten vallen? Hij had geen idee van Sanne's strijd; voor hem was ze slechts een naam op een lijst.

“U heeft een verklaring van uw neuroloog,” zei de leerplichtambtenaar, en zijn stem klonk zakelijk, maar de woorden hadden een andere lading. “We begrijpen dat er revalidatie nodig is.” Sanne knikte, haar handen trilden lichtjes op haar schoot. Ze voelde zich als een vechter, maar de strijd was zwaar.

Het revalidatieplan was een sprankje hoop. Twee dagdelen per week naar school, dat was het maximum waar ze nu aan kon denken. Maar wat als dat niet genoeg was? Wat als ze weer in een neerwaartse spiraal terecht kwam? De gedachten gierden door haar hoofd en maakten het moeilijker om te focussen.

De discussie ging verder, maar Sanne was niet meer echt aan het luisteren. Ze voelde de druk toenemen, de verwachtingen die op haar schouders rustten. De IB-er, nog steeds in de verdediging, probeerde te verklaren, maar zijn woorden leken in het niets te verdwijnen. De directeur, pragmatisch en doelgericht, nam het voortouw en beloofde dat hij het zou oplossen.

Maar dat was het probleem niet. Het ging niet om oplossingen op papier; het ging om Sanne's leven, haar toekomst. De afspraak werd gesloten, maar Sanne voelde zich nog steeds niet gehoord. De betrokkenen verlieten de kamer met een gevoel van opluchting, maar voor Sanne was het nog maar het begin.

De weg naar haar diploma was bezaaid met obstakels, en ze wist dat ze zelf de strijd moest aangaan. Het was tijd om de nekkraag af te leggen, niet alleen fysiek, maar ook mentaal. Sanne stond op, rechtte haar rug, en keek de directeur aan. “Ik wil het halen. Ik ga het halen.” De woorden kwamen krachtig uit haar mond, en voor het eerst in lange tijd voelde ze een sprankje controle terugkeren. De toekomst was onzeker, maar ze zou niet langer de passieve speler zijn in haar eigen verhaal. Het was tijd om de regie terug te nemen. De uitslag van haar examen was misschien nog niet bekend, maar de uitslag van haar wil

was dat ze niet opgaf. Het was een strijd die ze alleen moest voeren, maar ze was klaar om te vechten.

Het gesprek: een psychologische benadering binnen de schoolcultuur

In het onderwijs is het gesprek een essentieel instrument om relaties te onderhouden, verwachtingen te verduidelijken en doelen te stellen. Binnen de schoolcultuur speelt communicatie een sleutelrol; niet alleen tussen leerkrachten en leerlingen, maar ook tussen collega's, ouders en het schoolbestuur. Het gesprek is een krachtig middel, maar kan ook een bron van spanning en emotionele belasting zijn. In dit artikel bekijken we de psychologische aspecten van gesprekken binnen de schoolcontext en hoe deze zowel verbindend als confronterend kunnen zijn.

De schoolcultuur en het gesprek

De cultuur binnen een school wordt in belangrijke mate gevormd door de manier waarop er gecommuniceerd wordt. Een open, respectvolle en eerlijke communicatie draagt bij aan een veilige leeromgeving. Dit geldt niet alleen voor leerlingen, maar ook voor leerkrachten en ouders. Binnen de school zijn er tal van gesprekken die dagelijks plaatsvinden: van informele uitwisselingen op het schoolplein tot formele overlegmomenten over beleidskwesties.

Toch is niet elk gesprek eenvoudig. Verschillende belangen, verwachtingen en emoties kunnen het gesprek bemoeilijken. Conflicten kunnen ontstaan wanneer communicatie niet helder is of als er onvoldoende aandacht is voor de emoties die meespelen. Psychologisch gezien hebben mensen behoefte aan erkenning en begrip, en wanneer dit ontbreekt, kan een gesprek escaleren of zelfs leiden tot een verslechtering van de relatie tussen betrokkenen.

Moeilijke gesprekken en emotionele impact

Sommige gesprekken binnen het onderwijs kunnen beladen zijn en sterke emoties oproepen. Denk bijvoorbeeld aan gesprekken over gedrag van een leerling, rapportbesprekingen of oudergesprekken waarin zorgen over de ontwikkeling van een kind worden geuit. Zowel leerkrachten als ouders kunnen zich kwetsbaar voelen in dergelijke gesprekken.

Leerkrachten staan voor de uitdaging om een balans te vinden tussen eerlijkheid en empathie. Ouders kunnen zich aangevallen voelen wanneer zij geconfronteerd worden met minder positieve informatie over hun kind, terwijl leerlingen

soms worstelen met gevoelens van falen of onzekerheid. Voor leerkrachten is het belangrijk om zich bewust te zijn van de psychologische mechanismen die een rol spelen, zoals defensieve reacties, projectie en weerstand. Het erkennen van deze emoties en het op een rustige, respectvolle manier sturen van het gesprek kan bijdragen aan een constructieve dialoog.

Het adviesgesprek: verwachtingen en teleurstellingen

Een van de meest beladen gesprekken binnen het onderwijs is het adviesgesprek voor het voortgezet onderwijs. Dit gesprek markeert een belangrijk moment in het leven van een kind en zijn of haar ouders. Het schooladvies bepaalt in grote mate het toekomstperspectief van de leerling en de verwachtingen zijn vaak hooggespannen.

Veel ouders hopen dat hun kind een zo hoog mogelijk advies krijgt, omdat zij dit zien als een maatstaf voor succes. Wanneer het advies niet overeenkomt met de verwachtingen, kan dit leiden tot gevoelens van teleurstelling, frustratie en soms zelfs boosheid. Leerkrachten voelen deze druk en ervaren vaak spanning voorafgaand aan deze gesprekken.

Zij weten dat hun boodschap mogelijk niet goed ontvangen zal worden en dat ouders soms in de verdediging schieten.

Psychologisch gezien is het van belang dat de leerkracht dit gesprek zorgvuldig voorbereidt. Een transparante en opbouwende manier van communiceren helpt om de boodschap helder over te brengen zonder de gevoelens van het kind of de ouders te schaden. Het is belangrijk om objectieve gegevens en observaties te gebruiken om het advies te onderbouwen en tegelijkertijd ruimte te bieden voor de emoties van de ouders en het kind. Het tonen van begrip en het geven van perspectief kan bijdragen aan een meer constructieve houding bij de ouders.

Psychologische strategieën voor effectieve gesprekken

Om gesprekken binnen de schoolcultuur op een positieve manier te laten verlopen, kunnen leerkrachten gebruikmaken van verschillende psychologische strategieën:

1. Actief luisteren

Laat merken dat je luistert door oogcontact, knikken en korte bevestigende woorden. Vat samen wat de ander zegt om te laten zien dat je de boodschap begrijpt.

2. Empathie tonen

Herken en erken de emoties van de gesprekspartner.

Dit helpt om spanning te verminderen en vertrouwen op te bouwen.

3. Duidelijkheid en structuur

Wees helder en concreet in je boodschap. Structuur helpt om misverstanden te voorkomen en geeft houvast.

4. Positieve framing

Probeer de nadruk te leggen op mogelijkheden en oplossingen in plaats van alleen op problemen.

5. De-escaleren

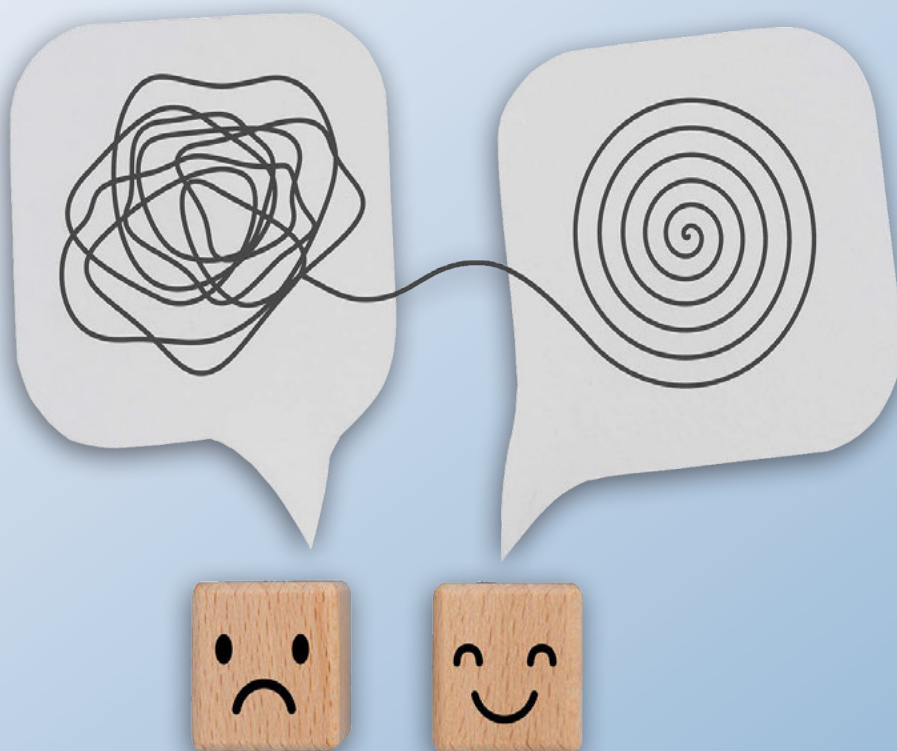
Wanneer emoties oplopen, helpt het om rust te bewaren, de ander ruimte te geven en indien nodig het gesprek op een later moment voort te zetten.

6. Reflectie en voorbereiding

Bereid moeilijke gesprekken goed voor en reflecteer achteraf op hoe het is gegaan. Wat werkte goed en wat kan beter?

Conclusie

Het gesprek is een onmisbaar onderdeel van de schoolcultuur. Het vormt de basis voor samenwerking, ontwikkeling en groei. Tegelijkertijd brengt het ook uitdagingen met zich mee, vooral wanneer emoties en verwachtingen een grote rol spelen. Door bewust om te gaan met de psychologische aspecten van communicatie en door in te zetten op empathie, structuur en duidelijkheid, kunnen gesprekken binnen het onderwijs op een constructieve manier worden gevoerd. Op deze manier draagt het gesprek bij aan een positieve en veilige leeromgeving voor alle betrokkenen.

Vijf vragen aan ...

In deze rubriek beantwoordt een docent, leerkracht of schoolleider een vijftal 'vaste' vragen over sociale veiligheid in het onderwijs. Het is de voortzetting van een eerdere reeks getiteld Zeven vragen aan ... in magazines van 2021-2022. Een nieuwe serie start in magazine 2025-3.

Als 'opwarmertje' een compilatie uit de eerdere reeks. De volledige antwoorden zijn terug te lezen in magazines 2021-2, -3 en -4 en 2022-1. Petra Kroon is ten tijde van het interview docent Albeda College in Rotterdam, Jorrit de Boer docent godsdienst Christelijke Scholengemeenschap Jan Arentsz in Alkmaar en Jeroen Huizing is docent/coach van het Christelijk Lyceum in Zeist.

1 Behandel je het thema in je lessen? En op welke manier komt dat aan de orde?

Jorrit: „Bij lessen godsdienst en levensbeschouwing komt het thema zeker terug in de lessen. Soms staat het op de agenda, maar vaker nog wordt het thema door leerlingen aangesneden.”

Hoe behandel je het thema in de les? „Het liefst sluit ik aan bij ervaringen van leerlingen rond deze thema's. De klas als plek waar je je verhaal kan doen en gehoord kan worden, vind ik heel belangrijk. Leerlingen vertellen over hun leven en mijn rol als docent op zo'n moment is om dat gesprek in goede banen te leiden. Samen te vatten wat er is gezegd, leerlingen uitnodigen om te reageren om zo samen te zoeken naar inzicht en wijsheid.“

2 Hoe 'waarborg' je sociale veiligheid in je lessen?

Petra: „Tijdens mijn projectlessen besteed ik veel aandacht aan samenwerking. En aan het bespreekbaar maken van de valkuilen en problemen bij die

samenwerking.

Tijdens de SLB-les heb ik de werkvorm Secret Buddy gebruikt. Iedere student heeft een week lang een secret buddy en stuurt die medestudent leuke teksten, complimentjes, etc.. Aan het eind van de week moet de student raden wie de secret buddy was en daarna wisselen de rollen.”

3 Hoe gaat jouw school als geheel om met sociale veiligheid?

Jeroen: „Sociale veiligheid is voor mij - en dat geldt zeker ook voor onze school! - dat er aandacht wordt besteed aan dat je jezelf mag zijn. Een leerling mag zichzelf zijn, maar ook iedere collega docent of andere werknemer binnen de school mag zichzelf zijn. Ongeacht

achtergrond of geaardheid. Of je nu gay bent, biseksueel, transgender, of noem het hele LHBTI-rijtje maar op: je mag zijn wie je wilt zijn.” door onze sociale veiligheid, waarbij het belangrijk is dat je met elkaar in gesprek gaat en de dialoog opent.”

4 Moet er meer aandacht worden besteed aan sociale veiligheid in het onderwijs? Op welke manier?

Jorrit: „In eerste instantie denk ik ja, want het kan natuurlijk altijd beter. Maar anderzijds verbaas ik me vaak over de generatie leerlingen die we nu in ons klaslokaal mogen ontvangen. Ze zijn ontzettend op de hoogte van de status quo. Ze creëren ruimte voor elkaar en accepteren onderlinge verschillen. Ze zijn weerbaar en weten goed wat wel en niet door de beugel kan en spreken elkaar daar ook op aan. Ik denk

dat het onderwijs daar zijn voordeel mee moet doen en dat we kunnen aansturen op allianties en bondgenootschap.

Jeroen: „Er wordt op verschillende scholen al veel aandacht aan sociale veiligheid besteed. Alleen is het niet zo in de openheid en zit het vaak meer in lessen als burgerschap, of levensbeschouwing. Eigenlijk is het bij ons in bijna elke les wel verweven, want in veel van de lespakketten die worden aangeboden zit zorg voor sociale veiligheid. Ook in onze dagopeningen die een christelijk karakter hebben, komen normen en waarden aan de orde en wordt er gesproken over hoe je met elkaar omgaat. Ik vind wel dat dit thema bij de school moet blijven en niet van overheidswege gestuurd moet worden. Hoe je er als school mee omgaat, heeft namelijk ook veel met de identiteit en de doelgroep van de school te maken.”

5 Welke voorbeelden van projecten of initiatieven om de sociale veiligheid in het onderwijs te verbeteren, ken je?

Jorrit: „Op het Jan Arentsz hangen op de gang kunstwerken van leerlingen die te maken hebben met het thema sociale veiligheid. Er staan tekeningen op en uitspraken als: ‘Je bent goed zoals je bent’ of ‘Wees jezelf, er zijn al zoveel anderen’. Een ander project dat ik vaak heb ingezet, is de interactieve film *It's up to you*. Het is een film waarin leerlingen zelf het verloop van bepalen door de keuzes die ze maken. De film laat heel duidelijk zien dat pestgedrag een klimaat van wegstijgen en acceptatie nodig heeft om te blijven bestaan. Ook zet het op scherp dat bepaald gedrag echt niet door de beugel kan en illegaal is.”

In Retrospectief #1

In deze rubriek kijken we met de ontvangers van de People help the People Award en het predicaat Sociaal Veilige School terug op de erkenning die ze daarmee ontvingen en op de betekenis die ervan uitgaat. In deze eerste aflevering het predicaat voor IKC De Wijde Blik.

Kindcentrum De Wijde Blik in Hilversum ontving op 20 juni 2023 het predicaat Sociaal Veilige School. Directeur Nick Homan duidt twee jaar na de uitreiking van het predicaat aan de school de betekenis ervan. En hij benoemt de redenen voor de ontwikkeling van het sociaalveiligheidsbeleid voor zijn school.

Kindcentrum

De Wijde Blik

Samen spelen
Samen werken
Samen leren

‘De school wordt een spiegel voorgehouden’

De school was destijds al goed bezig met veiligheid – in verschillende vormen – , stelt Homan. „Maar we hadden nog niet alles goed op papier staan. Er was geen duidelijk uitgewerkt sociaalveiligheidsbeleid, zegt hij eind februari in een telefonisch gesprek. „Bij een vorige werkgever had ik al een paar keer een prettig en nuttig contact gehad met Stichting Veilig Onderwijs.”

Als school kun je natuurlijk zelf het beleid gaan opstellen, verduidelijkt Homan. „Maar wij kozen ervoor om Stichting Veilig Onderwijs te benaderen en het samen met haar experts uit te werken en te optimaliseren.”

De Wijde Blik wil een veilige basis bieden voor ieder kind, benadrukt de directeur. Dat ‘speerpunt’ zoals hij het noemt, is volgens hem met de invoering van het sociaalveiligheidsbeleid duidelijk aangescherpt.

Communicatie ‘naar buiten’

Voor de overhandiging van het predicaat op 20 juni was geen speciaal programma opgesteld. Eén groep uit de school was erbij aanwezig. De Wijde Blik heeft de erkenning tot sociaal veilige school wel uitgebreid gecommuniceerd via de lokale media en haar eigen kanalen. Dat was volgens Homan een

bewuste keuze. Hij kan niet hard één-op-één aangeven wat de ‘benoeming’ zijn school aan goodwill, aan aantrekkingskracht voor leerlingen en leerkrachten of aan naamsbekendheid heeft opgeleverd.

Het allerbelangrijkste voor hem is dat er nu al twee jaar een compleet uitgewerkt sociaalveiligheidsbeleid voor zijn school is.” Als zich in het verleden een peestsituatie voordeed, maakte de school iedere keer weer een apart stappenplan, aldus Homan. „Nu hebben we duidelijke richtlijnen voor pestgedrag of voor een andere situatie waarmee de sociale veiligheid in gevaar komt.

Die zijn in het beleid ingebed. In een gesprek over pesten, kunnen we tegen ouders en kinderen zeggen: we hebben een pestprotocol. We zijn nu daarin bij deze stap. En we kunnen in zo'n gesprek ook aangeven wat een eventuele volgende stap is."

Bewustwording

Elk schooljaar wordt het beleidsplan sociale veiligheid, zoals andere beleidsonderdelen geëvalueerd, vervolgt Homan. Zo constateerde de school vorig jaar dat de rollen bij pestsituaties niet goed gecommuniceerd waren. Niet duidelijk was wie benaderd moest worden. „Dat haalden we uit de jaarlijkse reportage. Nu weten kinderen en ouders inmiddels precies wie de personen zijn die ze moeten benaderen bij pesten”.

Homan meent dat een schoolorganisatie door het uitwerken en het implementeren van een sociaalveiligheidsbeleid een spiegel wordt voorgehouden. Zo heeft hij het althans ervaren. „Je constateert wat goed gaat en wat niet. En je past zodoende regelgeving aan of vernieuwt die. Het gaat er uiteindelijk niet alleen om dat je een bordje van het predicaat aan de muur hebt hangen. Je moet er naar handelen. We zijn ons daarvan ook zeer bewust. Ik ben van mening dat als kinderen zich gehoord en gezien voelen en mogen zijn die ze willen zijn, ze beter tot leren komen en zich ook fijner voelen op school. En een sociaalveiligheidsbeleid is daarbij een prima ondersteuning.”

Sociaal Veilige School

Kindcentrum De Wijde Blik heeft het predicaat "Sociaal Veilige School" behaald.

Het predicaat "Sociaal Veilige School" wordt toegekend aan scholen die kiezen voor een preventieve en structurele aanpak om aan de sociale veiligheid van kinderen en personeel te werken. De "Sociaal Veilige School" -aanpak is een praktische methode die zich richt op de specifieke behoeften en wensen van de school en bouwt op de bestaande inspanningen van de school. De aanpak richt zich op vier pijlers:

Signaleren:

Vroegtijdige detectie van risico's en preventie van problemen

Educatie:

Collectieve preventie door informatie en voorlichting over sociale veiligheid

Omgeving:

Het creëren van een veilige fysieke en sociale omgeving

Beleid:

Afspraken, regels, protocollen, monitoring en handhaving

Wanneer een school voldoet aan deze aanpak, zal het predicaat "Sociaal Veilige School" worden toegekend.

Stichting Veilig Onderwijs

De dienstverlening van Stichting Veilig Onderwijs is gericht op het voorkomen van ongewenste/ gevaarlijke situaties en het bevorderen van de sociale veiligheid voor alle betrokkenen in de school. Onze experts werken samen met de school om aan de specifieke behoeften van de school te voldoen en te werken aan sociale veiligheid. De diensten die wij bieden zijn op maat gemaakt om de school te ondersteunen in hun inspanningen om een veilige omgeving te creëren voor alle betrokkenen.

Bron: www.ikcdewijdeblik.nl

DE STELLING

In iedere editie kiezen we een stelling en leggen die voor aan de experts van Stichting Veilig Onderwijs. De reacties zijn dit keer van Ellenor Spreeuw, José Lenders, Heidi Jacobs, Bas Fraaije en Sigrid Haarbosch.

STELLING

‘Ik heb me er altijd over verbaasd dat pestslachtoffers naar een weerbaarheidstraining worden gestuurd, en daders niet naar een cursus empathie en berouw.’

Gekozen uit de column van Aleid Truijens in De Volkskrant van dinsdag 11 februari 2025.

REACTIE Ellenor

„Mijn reactie op deze stelling is dat er nog meer kanten aan deze situatie zitten die aandacht vereisen. Ja een weerbaarheidstraining voor slachtoffers is nuttig. Maar ook in gesprek met de “slachtoffers”. Kijken of er meer nodig is dan zo’n training en na het volgen ervan wederom in gesprek. Hoe gaat het nu? Kortom iets bredere aandacht. En zeker ook de daders hebben die aandacht nodig. Er is ooit iets gebeurd waardoor ze dader zijn geworden en tijdens gesprekken dat achterhalen is een eerste stap. Vandaar uit kan je kijken wat er nodig is om ze te laten “voelen” wat ze een ander aandoen. Pas daarna kan oprecht berouw volgen en niet een “sorry” omdat het gezegd moet worden.

Door ook aandacht aan de daders te geven vanuit interesse en niet vanuit beschuldiging is de kans op herhaling kleiner en een gesprek tussen slachtoffer en dader wellicht ook mogelijk. Met een win-win-situatie creëren als doel.”

Ik ben trainer/trainingsactrice, coach en vertrouwenspersoon. Rode draad in mijn werk is COMMUNICATIE. Ik begeleid al jarenlang mediators in opleiding. Ook zij gaan uit van in gesprek gaan is helpend. Wil je meer weten over mijn visie of werk? Mail naar info@act4you.nl

Een fragment in het interview met Pleun Briggeman uit Rockanje in de Volkskrant op maandag 10 februari 2025 was de aanleiding voor Aleid Truijens om haar column te schrijven.

FRAGMENT

‘Die hele lagere schooltijd heb ik het zwaar voor de kiezen gehad’, vertelt Briggeman in het desbetreffende artikel. ‘Zeven jaar lang ben ik gepest. Vanaf de eerst dag zat ik in de klas tussen een jongetje met rood haar en scheve tanden en een jongetje met een been dat korter was dan het andere ... Ze werden allebei gepest door drie jongens in de klas. Ik nam het voor ze op: Hou op, rot op, laat ze met rust, riep ik. Dat hielp niet, want daarna gingen ze mij ook pesten. Al die zeven jaar heeft nooit één leerkracht ingegrepen ... Je zult begrijpen dat ik een pesthekel had aan school ... Maar ik heb niet één keer gespijbeld. Toen ik van school afkwam, nam ik mij voor mij nooit meer in de hoek te laten drijven en voor niemand bang te zijn ... Een vechter ben ik niet, maar met woorden kan ik iedereen verslaan. Je kunt dus zeggen dat ik er sterk uitgekomen ben.’

REACTIE José en Heidi

„Leren om weerbaar te worden gaat over zelfbescherming. Maar waarom heeft een kind bescherming nodig? Is het niet belangrijker om het kind te leren om vanuit vertrouwen

te leven en vandaaruit te handelen en te reageren op gedrag van anderen? Binnen het PASSIE protocol maken we contact met het wezen van het kind om zo het zelfvertrouwen te vergroten. Weerbaarheid trainen gaat over gedrag, zelfvertrouwen over “zijn” en “bewustzijn” waardoor pesten voorkomen kan worden.

Berouw komt ná het pesten en geeft niet automatisch nieuw gedrag. Wat helpt wel? De pester heeft een probleem waardoor hij geen ruimte heeft voor empathie. Wat is de pijn in het leven van de pester? Wat is zijn zelfbeeld? Welke keuzes gaat de pester maken als zijn wezen, zijn kern echt gezien wordt? Erkenning, aandacht, liefde laat nieuw gedrag ontstaan en alle kans dat het pesten stopt. Als onderwijsprofessional werk ik bij voorkeur met zowel slachtoffer als pester, leerkrachten en ouders binnen dezelfde training. Pestgedrag vraagt om een school- en omgevingsaanpak. Zelfkennis en vaardigheden van alle betrokkenen zijn de basis voor maatwerk hierin.”

Onze werkwijze www.passie-protocol.nl is daarop gericht.

REACTIE Bas

„Ik ben het niet eens met de stelling, omdat het me niet verbaast dat pestslachtoffers naar een weerbaarheidskursus worden gestuurd. De slachtoffers zijn meestal bekend en kunnen baat hebben bij een dergelijke cursus.

De ouders zijn minder vaak bekend en als ze dat wel zijn lijkt het me zeker een goed idee om ze op een cursus te sturen. Echter had ik daar nog niet eerder bij stilgestaan, waardoor het me ook niet verbaast heeft. Ik ben wel van mening dat een ouderskursus wel een goede manier is om met de ouders aan de slag te gaan.”

Bas Fraaije is mediator.

REACTIE Sigrid

„Mijn reactie op de stelling is dat ik denk dat als alle scholen vanaf groep 0 meer aandacht richten op verbinding en positief contact met elkaar en elkaar helpen dat er minder gepest zal worden ook op latere leeftijd. Door kinderen al vanaf jongs af aan te leren dat iedereen anders is en dat dat ok is.

En daarnaast dat we ook veel gemeen hebben. We vinden bv dezelfde dingen leuk, hebben dezelfde gevoelens en gedachten en hebben allemaal de behoefte om ergens bij te horen. Zo leg je ook meer nadruk op de overeenkomsten. De stelling richt zich meer op de verschillen en de dader en het slachtoffer.

Als kindercoach merk ik vaak dat de kinderen die pesten zelf bv ook thuis gepest worden, niet gehoord en gezien worden of dit doen om zichzelf beter te voelen of zelf niet gepest te worden. Soms zijn de kinderen die pesten ook gewoon heel onzeker en doen ze zich stoerder voor als dat ze zich echt voelen.

Als alle kinderen leren om meer zelfvertrouwen te hebben en leren om vriendjes te zijn met zichzelf en anderen zal er ook minder reden zijn om te pesten en buiten te sluiten.

Dus het lijkt mij heel belangrijk dat alle kinderen een training via school krijgen om je zelf beter te leren kennen, beter om te gaan met gevoelens en emoties, gedachten en een groei mindset te ontwikkelen.”

Al deze onderwerpen komen aanbod in de VRIENDEN training die ik aanbied op scholen vanuit mijn praktijk : <https://kindercoaching-sprankel.nl/vriendentraining/>

Terzijdes over sociale veiligheid in het onderwijs

#1. Liedjes over pesten

Liedjes kunnen een fijn klankbord zijn om je te wapenen tegen pesterijen. Kinderkoor Kinderen voor Kinderen brengt sinds 1980 jaarlijks een album uit met kinderliedjes met onder meer pesten als thema. Beugelbekkie en Pestbril zijn twee voorbeelden daarvan. Vrij bekend is Ha ha ha je vader..., waarin het beroep van de vader aanleiding is voor pesten.

*'Mijn vader die is schoolhoofd en daar word ik mee gepest
Hee hee, waarom zijn jouw rapporten beter dan die van de rest
En als ik word bevorderd, dan zeggen ze: welja ze snapt er wel geen bal van
Maar wat wil je met zo'n pa, pa, pa, pa, pa, ...'*

Een wat minder bekend liedje van Kinderen voor Kinderen is Nooit meer naar school. De inhoud ervan is ronduit schrijnend. Hieronder enkele fragmenten uit dat liedje.

*'Heb ik wel de juiste schoenen aan?
Of het goede merk in mijn kleren staan?
Is het stom wat ik vandaag heb aangedaan?
Mama help, ik heb geen idee*

*Ik voel tranen als ik word gepest,
ik wil niemand pijn doen en ik doe mijn best
Maar ik ben nou eenmaal anders dan de rest
Mama help, wat moet ik daar nou mee*

...
*Ooo, mama ze pesten me zooo
Iedereen plaagt me
En zooo wil ik geen dag
meer naar school, nooit meer naar school,
nooit meer naar school terug'*

Naast liedjes van Kinderen voor Kinderen zijn er songs over pesten geschreven en gezongen door singer-songwriters. Veelal voortgekomen uit eigen ervaringen. Rapper Snelle kijkt in Reünie terug op de pester die het vroeger op hem gemunt had

vanwege zijn hazenlip. En hij neemt 'wraak'. Een paar frasen uit die song staan hieronder.

*'Dames en heren, pennen neer, schrijf je laatste zin af
Ik niet, ik wil meer, ik zit achterin de klas
Aan het wachten op de bel en ik ga rennend naar huis
Ik heb honderden ideeën en die moeten d'r uit
"Ey Lippie, heb je haast? Ga je lekker, jongen?
Je wil toch rapper worden? Rap eens voor me"*

*Gewoon negeren, niet kijken, want ik kan lachen als laatst
En ik kan niet laten blijken dat wat ze zeggen me raakt
Maar ik ben ook niet van steen, misschien
Oost-Indisch doof
En soms spook je nog steeds door mijn hoofd*

*Dus bedankt voor die vlam want die brandt weer als nooit tevoren
En zonder jou was er geen muziek, dus het geeft nu niet
Ja, natuurlijk ben je bang voor de reünie
Dus bedankt voor die vlam want die brandt weer als nooit tevoren
En zonder jou was er geen muziek, dus het geeft nu niet
Ja, natuurlijk ben je bang voor de reünie
Misschien schil ik wel een appel op de reünie ...'*

Ook de Marokkaans-Nederlandse zangeres Numidia Lezoul heeft een lied over pesten op haar repertoire staan, *Stille Pijn*. De Amerikaanse Taylor Swift schreef en zingt *Mean*. En bij het Nederlandse muziek- en cabaretduo Jurk! komt pesten aan de orde in *Niemand*.

Ongetwijfeld zijn er meer singer-songwriters die over pesten schrijven/zingen. Ik ben benieuwd naar reacties. Mail titel en zanger(es) of band naar chrisreinders@hetnet.nl